

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

Save the Children

NASTAVNIČKI MODUL

OBRAZOVANJE U AKCIJI
EDUCATION IN ACTION

Projekt opšteg obrazovanja u Bosni i Hercegovini (TABLA) započeo je 24. septembra 2019. i trajat će do 23. septembra 2023. godine. TABLA ima za cilj unaprijediti sposobnosti kritičkog razmišljanja učenika te ostvariti poboljšanje njihovog akademskog uspjeha u egzaktnim naukama.

Kako bi pripremili učenike i nastavnike za izazove 21. stoljeća, Save the Children (SC), u partnerstvu sa Fondacijom Obrazovanje u akciji (FEiA), Zavodom Republike Slovenije za Šolstvo (ZRSŠ) i Mrežom za izgradnju mira (MzIM), koristit će sveobuhvatan i inovativan pristup poboljšanju ishoda učenja u predmetima egzaktnih nauka, tehnologije, inženjerstva, umjetnosti i matematike (STEAM) kroz izgradnju kapaciteta nastavnika, unaprjeđenje standarda za inicijalno obrazovanje i stručno usavršavanje nastavnika, poboljšanje okruženja za učenje i podsticanje reformskog dijaloga i zagovaranja, u svrhu povećanja efikasnosti obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini (BiH). Tokom pandemije COVID-19, projekat je pružio podršku nastavnicima da koriste online i kombinovano (kombinacija online i rada u učionici) učenje te omogućio aktivnosti usmjerene ka očuvanju mentalnog zdravlja i psihosocijalne podrške (MHPSS). Osim toga, TABLA će osigurati da učenici i nastavnici kojima su najpotrebniji računari, hardver i pristup internetu posjeduju ove osnovne alate za podučavanje i učenje.

Aktivnosti projekta TABLA će biti usmjerene na vlasti na državnom nivou, te kantonalna ministarstva obrazovanja (MO) i pedagoške institucije u tri geografska područja, a to su Kanton Sarajevo (KS) i Hercegovačko-neretvanski kanton (HNK) u Federaciji BiH (FBiH) te Republika Srpska (RS), a u kontekstu jačanja kapaciteta i podršku u provođenju reformi obrazovanja.

Reforme u obrazovanju koje podržava TABLA projekat imaju za cilj transformisati inicijalno obrazovanje i stručno usavršavanje nastavnika kroz integraciju STEAM-a, PPDM-a (pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičko obrazovanje) i zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa (ZJNPP) zasnovanog na ishodima učenja. Aktivnosti TABLA projekta su posvećene jačanju sposobnosti edukatora da podstiču učenike na **4K** (kritičko razmišljanje, kreativnost, komunikacija i kolaboracija/saradnja) i primjenu **STEAM** znanja i vještina kako bi dosegli svoj puni potencijal i pozitivno uticali na društveni i ekonomski razvoj zemlje.

Sve četiri komponente TABLA projekta provode se u saradnji sa obrazovnim vlastima Kantona Sarajevo, Hercegovačko-neretvanskog kantona i Republike Srpske, a uključuju:

- 1. Inicijalno obrazovanje nastavnika:** TABLA pruža podršku odabranim nastavničkim fakultetima kako bi povećali standarde u inicijalnom obrazovanju nastavnika i uključili vještine kritičkog razmišljanja i primijenjenih znanja u STEAM predmetima.
- 2. Stručno usavršavanje nastavnika:** TABLA pruža podršku ministarstvima obrazovanja u Kantonu Sarajevo, Hercegovačko-neretvanskom kantonu i Republici Srpskoj da institucionaliziraju visokokvalitetno stručno usavršavanje i profesionalni razvoj nastavnika u okviru svojih obrazovnih sistema.
- 3. Stvaranje stimulativnog okruženja za učenje i rad:** TABLA poboljšava okruženje za učenje u odabranim školama pružajući fizičke alate i opremu neophodnu za primijenjeno učenje u STEAM predmetima.
- 4. Poticanje dijaloga o reformama u obrazovanju:** TABLA promovira dijalog o reformama obrazovanja sa relevantnim interesnim stranama kao odgovor na rezultate Bosne i Hercegovine u Programu za međunarodno ocjenjivanje učenika (PISA) iz 2018., svjetskoj studiji o učeničkim postignućima iz matematike, prirodnih nauka i čitanja, te međunarodnog istraživanja Trendova u znanju matematike i prirodnih nauka (TIMSS) iz 2019, pokazatelju međunarodnih trendova u matematici i naučnim dostignućima.

Save the Children vjeruje da svako dijete zaslužuje budućnost. U zemljama sjeverozapadnog Balkana radimo svaki dan kako bismo za djecu osigurali zdrav početak života, priliku za učenje i zaštitu od nasilja. Kada se pojave krize i kada su djeca najranjivija, mi smo uvijek među prvima koji dođu pomoći i među posljednjima koji odlaze. Mi osiguravamo da se odgovori na specifične potrebe djece i da se njihov glas čuje. Postižemo dugotrajne rezultate za milione djece, uključujući onu djecu do koje je najteže doći. Dajemo sve od sebe za djecu – svaki dan i u vrijeme kriza – transformišući njihove živote i budućnost koja je pred nama.

© Save the Children 2022

Izdavač:

Save the Children

Projekat:

Projekt opšteg obrazovanja (TABLA)

Voditeljica projekta:

Jill Jarvi

Autori:

Prof. dr. Emeritus Lamija Tanović

Prof. dr. Dragan Matić

Prof. dr. Emina Dedić Bukvić

Prof. dr. Alma Pobrić

Doc. dr. Amela Medar

Prof. dr. Luciana Boban

Mr. Sci. Mirela Šuman

Doc. dr. Ines Nuić

Priredivači:

Prof. dr. Emeritus Lamija Tanović

Fatima Smajlović

Samir Arnautović

Lektura:

Indira Buljubašić

Dizajn naslovnice:

Ferida Abdagić

Dizajn i tehnička priprema:

ART&ART by MPD

Štampa

Amos Graf

Ova publikacija je omogućena uz velikodušnu podršku američkog naroda putem Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj ove publikacije je odgovornost Save the Children i ne odražava nužno stavove USAID-a ili vlade Sjedinjenih Američkih Država.

Ova publikacija je nastala u sklopu Projekta opšteg obrazovanja (TABLA), podržanog od strane USAID-a koji implementira Save the Children u partnerstvu sa Fondacijom Obrazovanje u akciji (FEiA).

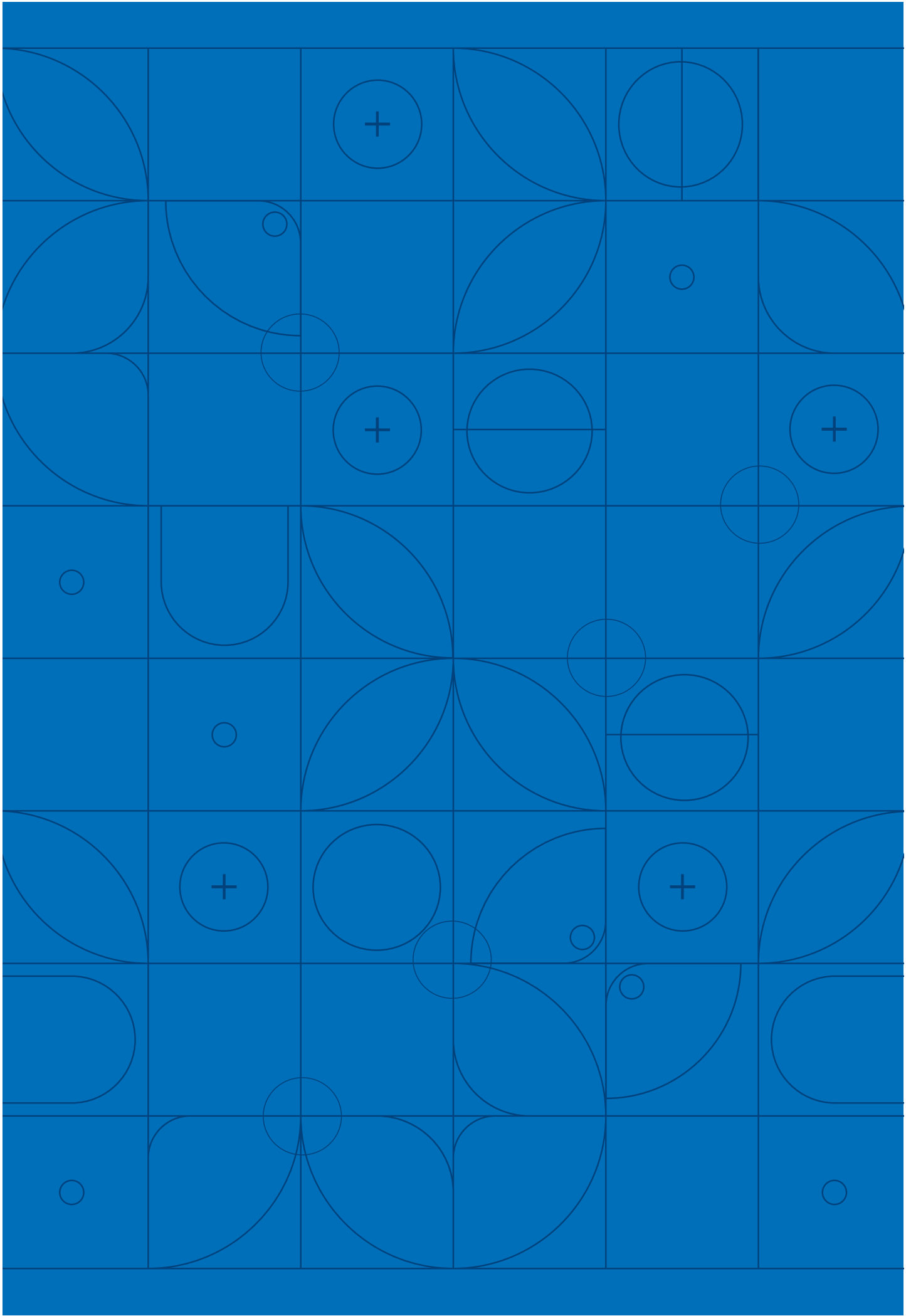
Sva prava su zadržana. Sadržaj ove publikacije se može slobodno koristiti ili kopirati u nekomercijalne svrhe, uz obavezno navođenje izvora.

ISBN 978-9926-462-37-6

CIP zapis dostupan u COBISS sistemu Nacionalne i univerzitetske biblioteke BiH pod ID brojem 47561478

SADRŽAJ

7	UVOD
8	BOLONJSKI STUDIJSKI PROGRAMI KAO MODULARNI PROGRAMI
8	Studijski programi po Bolonjskom programu
9	Modularnost studijskih programa
10	NASTAVNIČKI MODUL
10	<i>O Nastavničkom modulu</i>
14	Implementacija <i>Nastavničkog modula</i> u studijske programe
16	Podmodul pedagogije, psihologije i didaktike
18	Podmodul metodike nastave sa školskom praksom
20	Podmodul općih kompetencija nastavnika
22	PRILOG: MATRICA TEMELJNIH KOMPETENCIJA I ISHODA UČENJA STANDARDA KVALIFIKACIJE NASTAVNIKA

UVOD

Izrada modularne strukture studijskog programa nastavničkog smjera jedna je od planiranih aktivnosti projekta *TABLA – Aktivnosti općeg obrazovanja u BiH*, odnosno njegovog prvog dijela Inicijalnog obrazovanja nastavnika (Pre-service Teacher Training).

U poglavlju *Bolonjski studijski programi* kao modularni programi opisane su karakteristike studijskih programa po Bolonjskom programu, s posebnim naglaskom na modularnost studijskih programa.

U središnjem poglavlju *Nastavnički modul* donosi se:

- struktura, svrha, ciljevi i pretpostavke izrade *Nastavničkog modula* kao dijela studijskog programa koji se odnosi na sticanje nastavničkih kompetencija,
- način implementacije *Nastavničkog modula*,
- tabelarni prikaz kategorija svih podmodula *Nastavničkog modula*.

Pojašnjeno je na koji način je *Nastavnički modul* kompatibilan sa *Standardom zanimanja nastavnika* i *Standardom kvalifikacije nastavnika*, također razvijenih unutar projekta *TABLA*, te koja je njegova uloga u implementaciji standarda zanimanja/kvalifikacije nastavnika, odnosno izrade nastavnog plana i programa općenito.

U dijelu *Prilog* je prezentirana matrica pokrivenosti temeljnih kompetencija ishodima učenja iz *Standarda kvalifikacije nastavnika*, kao primjer načina provjere nivoa implementiranja standarda kvalifikacije u studijski program nastavničkog smjera.

BOLONJSKI STUDIJSKI PROGRAMI KAO MODULARNI PROGRAMI

Studijski programi po Bolonjskom programu

Bolonjski proces predstavlja saradnju između 49 zemalja u oblasti visokog obrazovanja, te predstavlja proces usklađivanja i harmonizacije sistema visokog obrazovanja u državama članicama koji, između ostalog, treba da omogući intenzivniju mobilnost studenata i univerzitetskog kadra, a u cilju podizanja kvaliteta u procesu ovladavanja znanjem. Kroz takvu saradnju i harmonizaciju u prvih deset godina ovog procesa stvoren je Evropski prostor visokog obrazovanja (European Higher Education Area - EHEA) koji je kao takav nastavio da egzistira i usavršava se i narednih deset godina.

Kroz saradnju u okviru Bolonjskog procesa zemlje članice su u posljednjih dvadeset godina (1999-2020) zajednički implementirale niz strukturnih reformi u oblasti visokog obrazovanja napravivši tako reformu svojih sistema visokog obrazovanja. Ta reforma je bazirana na nekoliko ključnih zajedničkih vrijednosti kao što su:

- sloboda izražavanja
- autonomija institucija
- nezavisne studentske organizacije
- akademska sloboda
- sloboda kretanja studenata i osoblja.

Kroz ovaj proces zemlje, institucije i druge zainteresirane organizacije u Evropskom prostoru visokog obrazovanja kontinuirano prilagođavaju svoje sisteme povećavajući njihovu kompatibilnost i snažeći njihove mehanizme obezbjeđenja kvaliteta. Za sve njih glavni je cilj povećati mobilnost studenata i osoblja i povećati mogućnosti zapošljavanja.

Bolonjski proces ili bolonjska reforma visokog obrazovanja ostvaruje se kroz seriju bienalnih konferencija ministara zaduženih za visoko obrazovanje zemalja članica u periodu od 20 godina (od 2001. do 2020.), od Sorbonske deklaracije 1998. i Bolonjske deklaracije 1999. godine pa do posljednje ministarske konferencije održane u Rimu u novembru 2020. godine.

Osnovne karakteristike bolonjske reforme su:

- tri ciklusa studija
- sistem prenosa kredita - ECTS (European Kredit Transfer System) bodovi
- novi akademski nazivi
- dodatak diplomama
- studenti u centru procesa podučavanja i učenja.

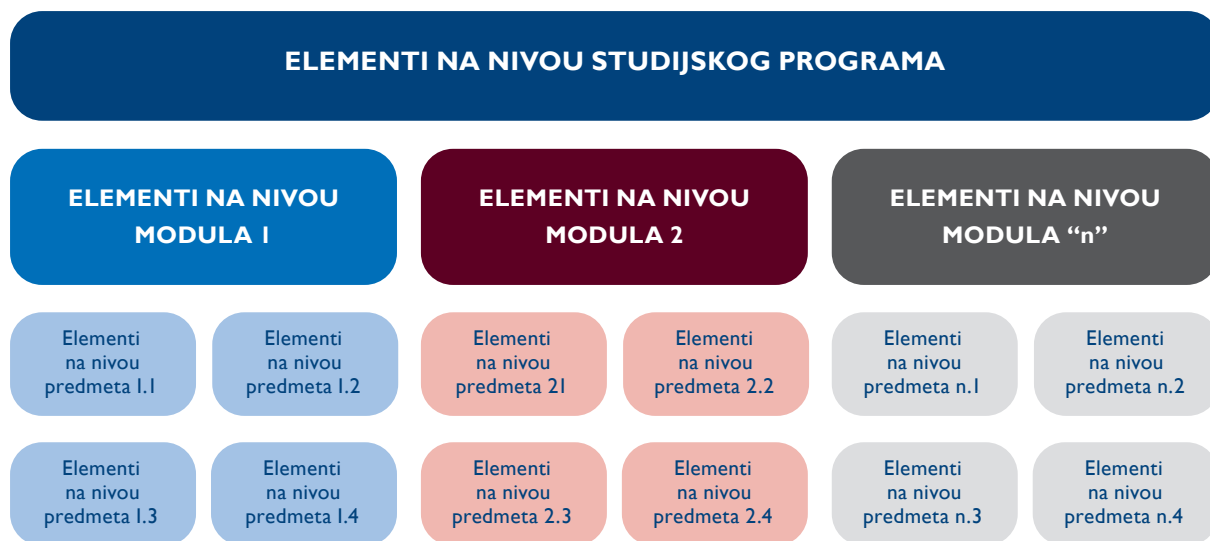
Modularnost studijskih programa

Modularnost studijskih programa, odnosno struktura studijskih programa sačinjena od modula, jedna je od najvažnijih karakteristika studijskih programa po Bolonjskom programu.

Modul u bolonjskom studijskom programu je skup srodnih predmeta unutar nastavnog plana i programa, koji predstavlja određeni međunivo između nivoa studijskog programa i nivoa pojedinog predmeta, a njegove osnovne karakteristike su:

- na nivou svakog modula definirani su ciljevi, ishodi učenja, metode podučavanja i vrednovanja te opterećenje studenata izraženo ECTS bodovima, iz kojih se izvode ciljevi, ishodi učenja, metode podučavanja i vrednovanja te opterećenje studenata izraženo ECTS bodovima za svaki predmet unutar modula,
- modul može biti zajednički za više studijskih programa ili specifičan samo za jedan studijskih program,
- modul ima mogućnost kombiniranja sa drugim modulima u okviru modularnih studijskih programa, što znači da jedan modul može da bude dio više studijskih programa (npr. modul „osnovi fizike“ na nekim tehničkim fakultetima ili „nastavnički modul“ na studijskim programima za nastavnike različitih predmeta),
- modul može biti definiran kao obavezni dio nastavnog plana i programa ili kao izborni, čime se omogućava postepeno „usmjeravanje“ studenata tokom studiranja, ali i da studenti različitih smjerova ili grupa pohađaju isti modul,
- za modul mogu biti definirani uslovi za upis modula.

Modularni studijski program, dakle, predstavlja niz modula složenih u logičnu, koherentnu i svrsishodnu strukturu, u kojoj su osnovni elementi nastavnog plana i programa (ciljevi, ishodi učenja, sadržaji, metode podučavanja i vrednovanja te ECTS bodovi) definirani na tri različite razine: 1. studijski program, 2. modul, 3. predmet, čime se ostvaruje povezanost svih nivoa nastavnog plana i programa i svih modula (sl. 1).

(Slika 1)

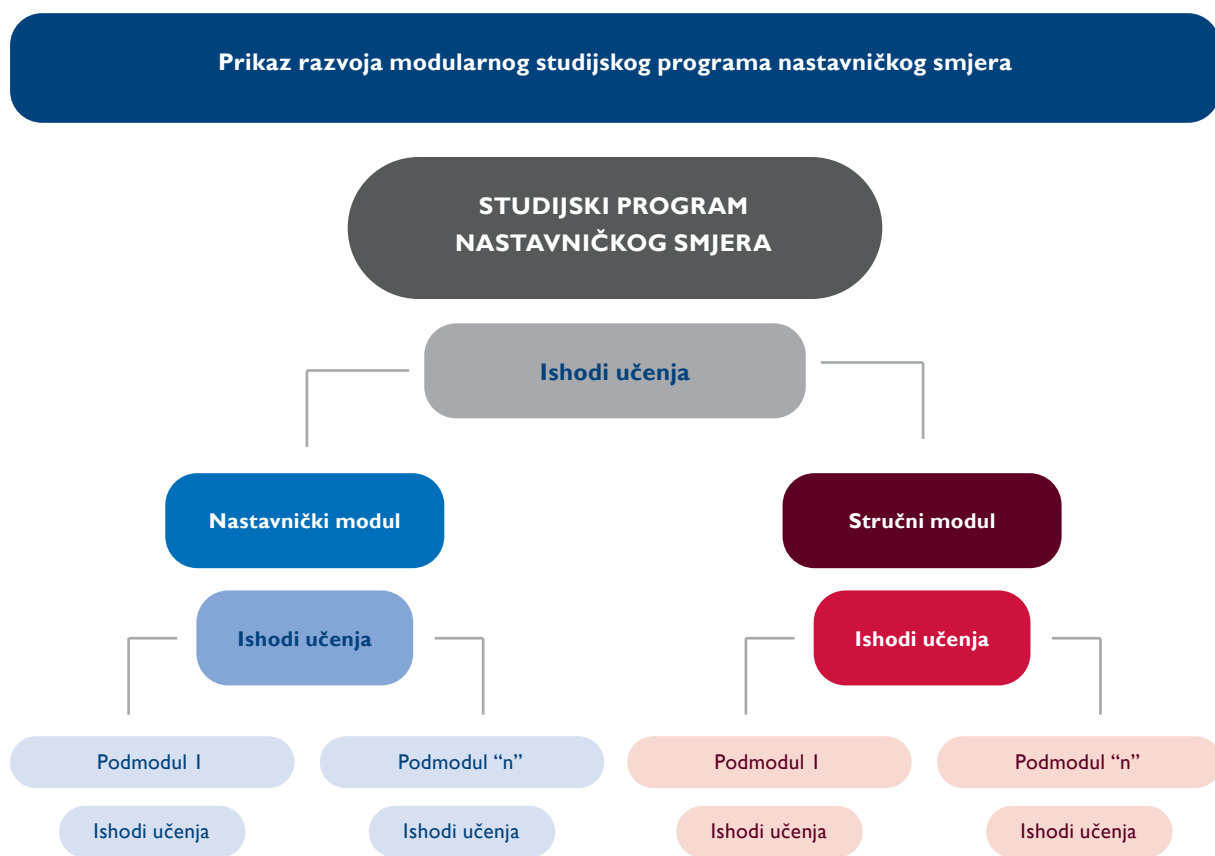
NASTAVNIČKI MODUL

O Nastavničkom modulu

Nastavnički modul je dio studijskog programa nastavničkog smjera na kojem se ostvaruju ishodi učenja iz standarda zanimanja/kvalifikacije nastavnika (tzv. PPDM predmeti), odnosno skupina predmeta koji nose nastavničke kompetencije. Također se može reći da *Nastavnički modul* predstavlja jednu vrstu *Zajedničke jezgre studijskih programa (ZJSP)*, koja je temeljena na ishodima učenja i kao takva bi trebala biti implementirana u sve studijske programe nastavničkog smjera. Uzimajući u obzir specifičnosti studijskih programa nastavničkog smjera, može se reći da se svi studijski programi nastavničkog smjera uglavnom sastoje od dva osnovna modula:

1. stručni modul, koji sadrži predmete struke (strani jezik, fizika, matematika, itd),
2. nastavnički modul, koji sadrži predmete s nastavničkim kompetencijama (sl.2).

Svaki od modula može imati svoje podmodule, koji označavaju grupe srodnih predmeta unutar modula.

(Slika 2)

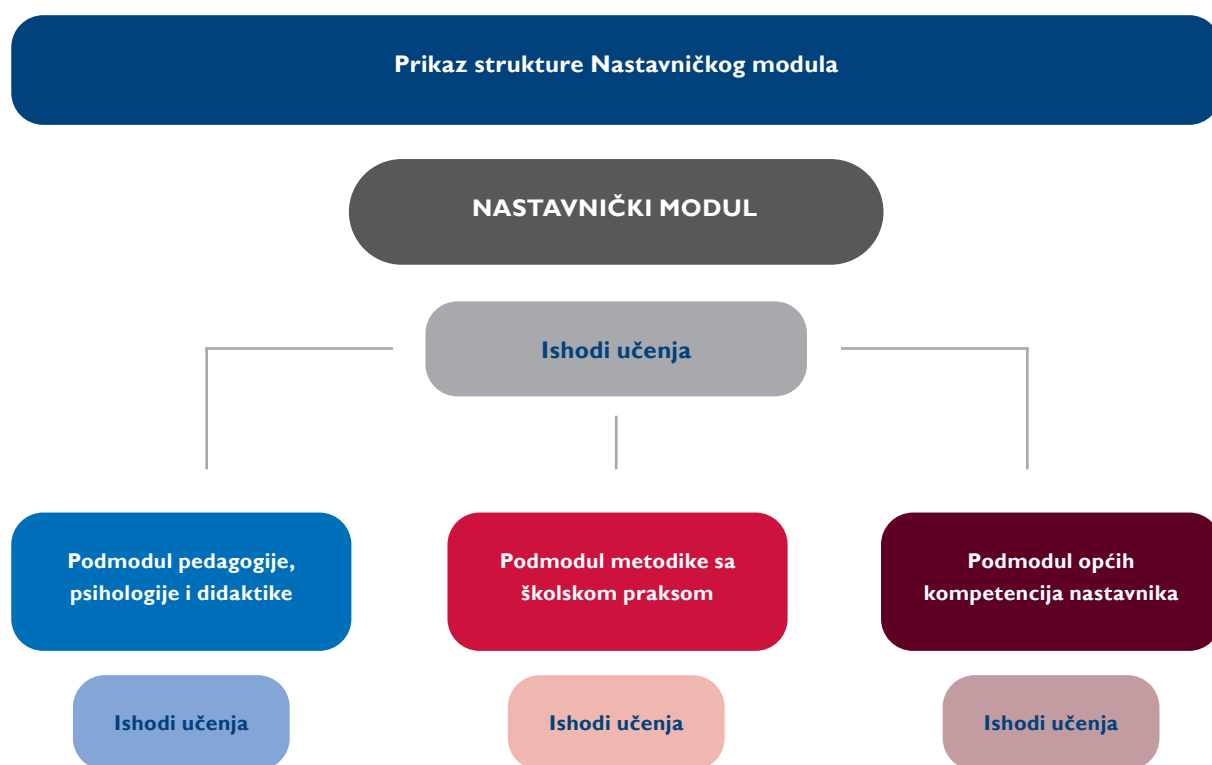
Pri kreiranju studijskih programa nastavničkog smjera važno je planirati i definirati *Nastavnički modul* kao zasebnu cjelinu iz dva ključna razloga:

- značajan dio *Nastavničkog modula* dijeli više studijskih programa na jednom fakultetu ili visokoškolskoj ustanovi,
- ishodi učenja koji se stiču na *Nastavničkom modulu* čine jedinstvenu cjelinu i direktno se odnose na Standard zanimanja nastavnika i Standard kvalifikacije nastavnika.

Struktura

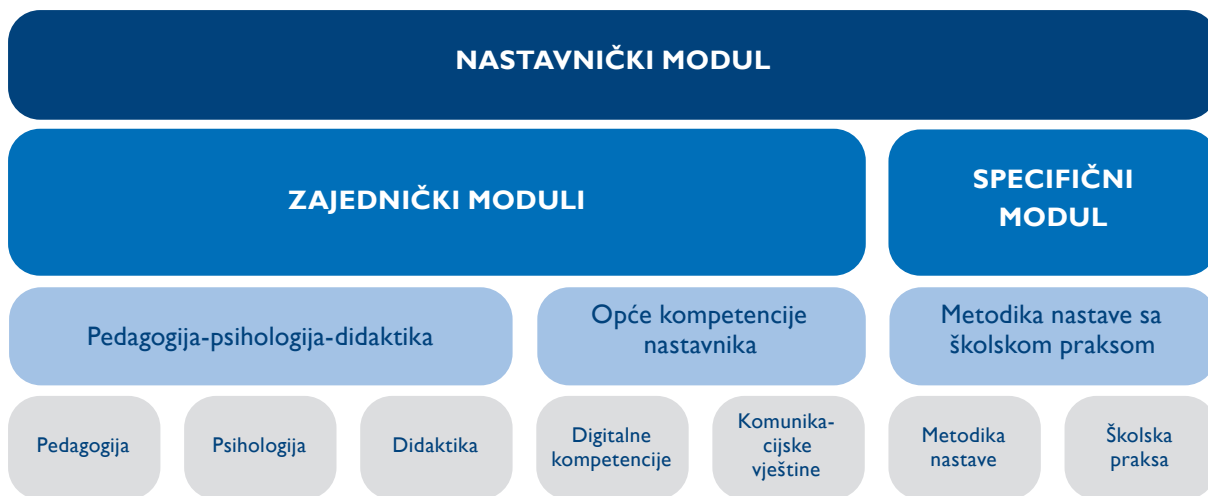
Struktura *Nastavničkog modula*, predstavljena u ovom dokumentu, dijeli se na tri podmodula, odnosno tri grupe srodnih predmeta unutar *Nastavničkog modula* (sl. 3):

1. Podmodul pedagogije, psihologije i didaktike (PPD podmodul),
2. Podmodul metodike nastave sa školskom praksom (MP podmodul),
3. Podmodul općih kompetencija nastavnika (OKN podmodul).

(Slika 3)

Podmodul pedagogije, psihologije i didaktike zajednički je za sve studijske programe nastavničkog smjera na jednom fakultetu ili visokoškolskoj ustanovi, a Podmodul metodike sa školskom praksom je specifičan za svaki studijski program nastavničkog smjera. Podmodul općih kompetencija nastavnika može biti isti za više nastavničkih studijskih programa ili prilagođen prirodi pojedinog studijskog programa (sl. 4). Definiranje zajedničkih podmodula i predmeta na nivou fakulteta ili visokoškolske ustanove preduslov je za uspješnu sistemsku implementaciju standarda zanimanja/kvalifikacije nastavnika u sve studijske programe nastavničkog smjera, jer postojanje zajedničkih predmeta osigurava sticanje istih ishoda učenja, dok, s druge strane, doprinosi racionalizaciji ljudskih i fizičkih resursa.

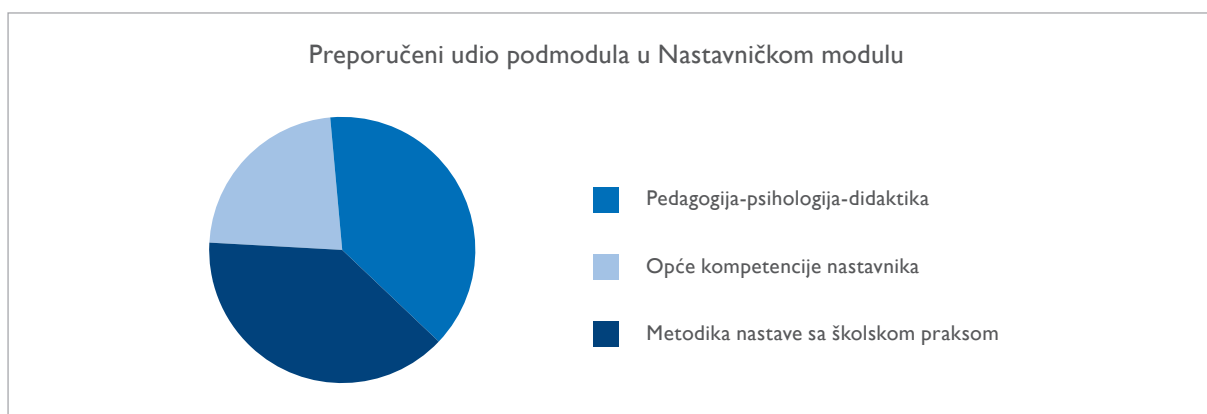

(Slika 4)

Udio pojedinih podmodula

Udio pojedinih podmodula u Nastavničkom modulu razlikuje se za svaki studijski program, a ovdje je ponuđen preporučeni raspon ECTS bodova (sl. 5). Fleksibilan raspon ECTS bodova nužan je zbog različitih potreba studijskih programa za pojedinim podmodulom (npr. različiti studijski programi će imati potrebu za različitim brojem ECTS bodova iz metodika), ali pri tome je važno naglasiti da na svim studijskim programima ishodi učenja trebaju biti jednako ostvareni, i to u predviđenom ukupnom opterećenju od 60 ECTS bodova.

PODMODUL	Preporučeni raspon ECTS-a	Preporučeni raspon udjela u 60 ECTS-a	Prosječan broj ECTS bodova	Prosječan udio u 60 ECTS-a
Pedagogija-psihologija-didaktika	12-36	20-60 %	24	40 %
Metodika nastave sa školskom praksom	12-36	20-60 %	24	40 %
Opće kompetencije nastavnika	8-16	14-26 %	12	20 %

(Slika 5)

Svrha i ciljevi

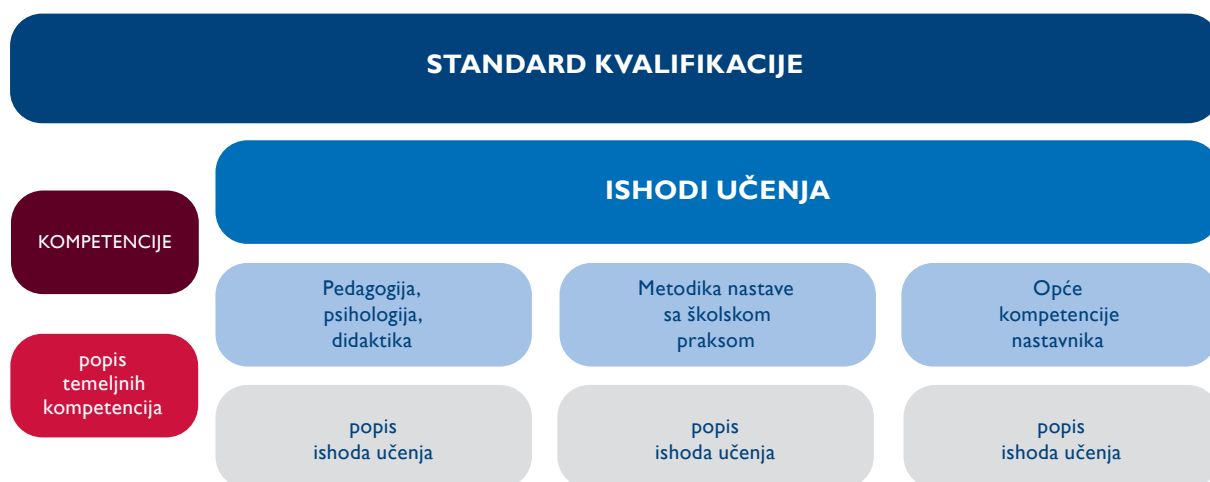
Svrha *Nastavničkog modula* je:

- biti okvir i instrument za implementaciju standarda zanimanja/kvalifikacije u studijski program nastavničkog smjera.

Ciljevi *Nastavničkog modula* su:

- olakšati planiranje i koordinaciju procesa implementacije standarda kvalifikacije u studijski program,
- omogućiti kontrolu procesa i rezultata implementacije standarda kvalifikacije u studijski program,
- omogućiti proces vrednovanja i unapređenja implementacije standarda kvalifikacije u studijski program.

Da bi se standard zanimanja/kvalifikacije lakše implementirao u studijski program, struktura *Nastavničkog modula* je kompatibilna sa strukturom *Standarda kvalifikacije nastavnika* (usp. sl. 4 i 6). Drugim riječima, *Nastavnički modul* je realizacija *Standarda kvalifikacije nastavnika* u nastavnom planu i programu nekog studijskog programa.

(Slika 6)

Pretpostavke izrade

Pretpostavke izrade *Nastavničkog modula* uslovljene su njegovom svrhom i strukturom, a očituju se kroz njegovo uvažavanje metodologije izrade nastavnog plana i programa koja uzima u obzir sljedeće:

- za izradu nastavnog plana i programa potrebno je definirati koji ishodi učenja na nivou studijskog programa se ostvaruju na kojem predmetu (*Standard kvalifikacije nastavnika* definira u kojoj skupini se ostvaruje određeni ishod učenja, a *Nastavnički modul* na temelju toga definira na kojem predmetu unutar referentnog podmodula se ostvaruje određeni ishod učenja),
- za izradu nastavnog plana i programa potrebno je definirati koji ljudski resursi izvode nastavu na kojem predmetu te ostvaruju njegove ishode učenja (grupe ishoda učenja *Standarda kvalifikacije nastavnika* svojim nazivom definiraju u kojem naučno/umjetničkom području, polju i oblasti je potreban izbor u naučno/umjetničko nastavno zvanje ljudskih resursa koji mogu izvoditi predmete nekog podmodula),
- za izradu nastavnog plana i programa potrebno je definirati realno opterećenje studenata izraženo ECTS bodovima na nivou predmeta (*Nastavnički modul* definira raspon vrijednosti ECTS bodova koji je realan za ostvarivanje ishoda učenja definiranih u određenom podmodulu i time daje smjernice za dodjelu ECTS bodova predmetima unutar tog podmodula).

Implementacija Nastavničkog modula u studijske programe

U svrhu unapređenja studijskih programa nastavničkog smjera te njihovog usklađivanja sa standardom zanimanja/kvalifikacije, što je jedan od kriterija za akreditaciju studijskih programa, nužno je preduzeti određene aktivnosti kako bi se standard zanimanja/kvalifikacije implementirao u studijski program. Pri tome upravo Nastavnički modul može poslužiti kao instrument za implementaciju, jer je kreiran na način da predstavlja poveznicu između Standarda kvalifikacije nastavnika i studijskog programa, uvažavajući strukturu i elemente studijskog programa te metodologiju izrade nastavnih planova i programa.

Pretpostavke implementacije

Pretpostavke implementacije *Nastavničkog modula* u studijski program uveliko su u skladu sa pretpostavkama izrade samog *Nastavničkog modula*, jer podrazumijevaju metodologiju kreiranja nastavnog plana i programa:

- *Nastavnički modul* predložen u ovom dokumentu samo je prototip na temelju kojeg se može definirati i izraditi nastavnički modul bilo kojeg studijskog programa nastavničkog smjera, pri čemu će nastavnički modul svakog pojedinog studijskog programa biti jedinstven i specifičan, u skladu s prirodom i strukturom studijskog programa, a u okviru autonomije visokoškolske ustanove,
- značajan dio *Nastavničkog modula* čine podmoduli (a time i predmeti) koji su zajednički svim studijskim programima nastavničkog smjera na nekom fakultetu ili visokoškolskoj ustanovi, zbog čega pri izradi podrazumijeva konsenzus, koordinaciju i kontrolu na nivou fakulteta ili visokoškolske ustanove, u zavisnosti od stepena integriranosti visokoškolske ustanove.

Koraci pri implementaciji

Pri implementaciji *Nastavničkog modula* u studijski program potrebno je preduzeti određene aktivnosti i korake, koji se mogu svesti na sljedeće:

- na nivou studijskog programa formulirati kompetencije i ishode učenja prema *Standardu zanimanja nastavnika* i *Standardu kvalifikacije nastavnika*,
- ishode učenja na nivou studijskog programa razvrstati u module, odnosno grupe srodnih predmeta, na način da se ishodi učenja ne ponavljaju ili ne izostavljaju,
- na nivou predmeta razraditi ishode učenja definirane na nivou modula, uzimajući u obzir sljedeće:
 - svaki ishod učenja iz *Standarda kvalifikacije nastavnika* mora imati svoje mjesto u obaveznim predmetima (iznimno, ishod može imati svoje mjesto u izbornom predmetu samo u slučaju da se isti ishod ostvaruje i u alternativnom izbornom predmetu),
 - jedan ishod učenja iz *Standarda kvalifikacije nastavnika* ne može se u identičnom obliku ponoviti u dva predmeta,
 - svaki ishod učenja iz *Standarda kvalifikacije nastavnika* može se razraditi u specifičnije (detaljnije) ishode za obavezne i izborne predmete,
- odrediti semestar, satnicu i ECTS bodove koje nosi određeni predmet, uzimajući u obzir hronologiju i realno opterećenje studenta,
- izraditi matricu pokrivenosti kompetencija na nivou studijskog programa ishodima učenja na nivou studijskog programa,
- izraditi matricu pokrivenosti ishoda učenja na nivou studijskog programa ishodima učenja na nivou pojedinih predmeta.

Dakle, u svrhu lakše implementacije standarda zanimanja/kvalifikacije nastavnika u studijske programe nastavničkog smjera, i *Standard kvalifikacije nastavnika* i *Nastavnički modul* strukturirani su na način da se svaki ishod može „locirati” u određeni podmodul *Nastavničkog modula*, a zatim i u određeni predmet unutar podmodula. Pri tome, put implementiranja ishoda učenja od standarda zanimanja/kvalifikacije do predmeta zahtijeva raspoređivanje ishoda učenja u određeni podmodul *Nastavničkog modula*. Podmodul je osnova za

kreiranje predmeta koji pripadaju podmodulu, pri čemu će svaka visokoškolska ustanova odrediti naziv predmeta, semestar u kojem se izvodi, njegovu satnicu i ECTS bodove. Osim toga, u *Nastavničkom modulu* za svaki podmodul naveden je preporučeni raspon ECTS bodova, ciljevi, ishodi učenja, preporučene metode podučavanja i preporučeni oblici provjere znanja. Drugim riječima, *Nastavnički modul* na neki način predstavlja prijedlog konsenzusa oko toga na kojem će se predmetu ostvarivati koja kompetencija iz Standarda zanimanja nastavnika, odnosno koji ishod učenja iz *Standarda kvalifikacije nastavnika*. Budući da se jedan ishod učenja može ostvariti na više predmeta, nužno je odrediti na kojem će se predmetu on ostvariti, kako se neki ishod ne bi ponavljao kroz više predmeta ili izostavio na nivou studijskog programa.

Pri tom je važno naglasiti da, bez obzira hoće li se *Standard kvalifikacije nastavnika* i *Nastavnički modul* prihvatiti kao model za implementaciju standarda zanimanja/kvalifikacije u studijske programe nastavničkog smjera, pri implementaciji standarda zanimanja/kvalifikacije je nužno držati se pretpostavki i koraka koji su navedene za izradu i implementaciju *Nastavničkog modula*.

Kategorije podmodula

Nastavnički modul je prezentiran tabelarno za svaki podmodul, sa sljedećim kategorijama:

- naziv podmodula,
- preporučena ECTS vrijednost podmodula:
 - daje okvirnu vrijednost koliko bi ECTS bodova trebao nositi svaki podmodul, dajući i alociranje ECTS bodova po predmetima koji čine modul; naprimjer, Podmodul metodike sa školskom praksom daje preporučenu ECTS vrijednost u rasponu od 12 do 36 ECTS bodova, pri čemu će se za svaki studijski program odlučiti kroz koliko semestara i predmeta će se podmodul ostvarivati, pa jedno od mogućih rješenja može biti: *Metodika nastave (fizike, matematike,...)* 1 (5 ECTS), *Metodika nastave (fizike, matematike,...)* 2 (5 ECTS), *Metodika nastave (fizike, matematike,...)* 3 (3 ECTS), *Metodika nastave (fizike, matematike,...)* 4 (3 ECTS), gdje bi *Podmodul metodike* sa školskom praksom ukupno nosio 16 ECTS,
- ciljevi podmodula:
 - ciljevi podmodula se pri implementaciji u studijski program razvrstavaju po predmetima podmodula, pri čemu se na nivou predmeta trebaju formulirati detaljnije,
- ishodi učenja podmodula:
 - ishodi učenja podmodula se pri implementaciji u studijski program razvrstavaju po predmetima podmodula, pri čemu se na nivou predmeta razrađuju na detaljnije i specifičnije ishode,
 - svaki ishod učenja podmodula ima šifru, koja omogućava provjeru pokrivenosti temeljnih kompetencija iz *Standarda kvalifikacije nastavnika*, na način da je i svakoj kompetenciji dodijeljena šifra, nakon čega su šifre ishoda učenja i kompetencija prikazane u matrici (v. Prilog),
 - svakom ishodu učenja na nivou predmeta poželjno je dodijeliti šifru, prema kojima će se pratiti pokrivenost kompetencija i ishoda učenja na nivou podmodula, modula i studijskog programa.
- preporučene metode podučavanja:
 - daju preporuku nastavniku, kako bi se planirani ishodi učenja mogli ostvariti te realizirati STEAM i 4K,
- preporučeni oblici provjere znanja:
 - daju preporuku nastavniku, kako bi se moglo provjeriti ostvarivanje planiranih ishoda.

Sve kategorije navedene na nivou podmodula trebaju se razraditi i na nivou predmeta unutar podmodula.

Podmodul pedagogije, psihologije i didaktike

Naziv podmodula	Podmodul pedagogije, psihologije i didaktike
Preporučeni raspon ECTS bodova	12-36 ECTS
Ciljevi podmodula	<ul style="list-style-type: none"> • postići kod studenata razumijevanje, primjenu i analizu teorijskih znanja potrebnih za praktično djelovanje iz područja pedagogije, psihologije i didaktike, te odgojno-obrazovnog procesa i odgojno-obrazovnog sistema • postići kod studenata usvajanje i vrednovanje stavova oko osnovnih principa i vrijednosti odgoja i obrazovanja, te samoinicijativnosti, samoregulacije, empatije i uvažavanja različitosti iz perspektive njihova uticaja na socioemocionalni razvoj učenika • kroz teorijski okvir i njegovu praktičnu primjenu osposobiti studente da se mogu što kvalitetnije baviti nastavnom djelatnosti i tako unaprijediti njeno praktično djelovanje (odgojno-obrazovne procese) u odgojno-obrazovnim institucijama • pripremiti studente za djelotvorno savladavanje zadataka na predmetnim metodikama i praktičnom radu s učenicima
Ishodi učenja podmodula	<p>PEDAGOGIJA</p> <p>PE1: Definirati osnovne inkluzivne pojmove i koristiti adekvatne termine u komunikaciji (T1.2)</p> <p>PE2: Prezentirati postupke kojim se pokazuju poštivanje i uvažavanje djece i mladih (T2.3)</p> <p>PE3: Prezentirati postupke empatije, poštovanja, te uvažavanja različitosti kroz poštivanje i promoviranje dječjih prava i odgovornosti (T2.4)</p> <p>PE4: Kreirati nastavni proces u skladu sa individualnim potrebama učenika, utemeljen na načelima jednakosti, pravde i solidarnosti među svom djecom (T2.5)</p> <p>PE5: Argumentirati važnost primjerenog reagiranja na rodne, socijalne, kulturne i jezičke razlike među učenicima (T3.5)</p> <p>PE6: Promovirati aktivnosti usmjerene na partnerstvo unutar zajednice: s kolegama u školi, stručnjacima u zajednici, roditeljima, i drugim članovima zajednice (T4.4)</p> <p>PE7: Objasniti značaj i djelotvorne modele profesionalnoga razvoja i učenja (T5.1)</p> <p>PE8: Objasniti zakonsku regulativu obrazovnog sistema, te funkciju internih akata škole (T5.3)</p> <p>PE9: Interpretirati složenost uloge nastavnika te društveni značaj nastavničke profesije (T5.3)</p> <p>PE10: Argumentirati formalne, neformalne i informalne prilike za stručni razvoj u skladu s procjenjenim potrebama u određenoj disciplini / predmetu / području učenja (T5.4)</p> <p>PE11: Primijeniti načine samoevaluacije i samorefleksije na vlastite rezultate rada u svrhu profesionalnog razvoja (T5.5)</p> <p>PE12: Objasniti ulogu pedagoško-psihološke službe i drugih stručnih suradnika u radu nastavnika i razvoju učenika (T5.6)</p> <p>PE13: Interpretirati strukturu sistema odgoja i obrazovanja te međusobne uticaje obrazovnog sistema i društvenih promjena (T5.6)</p> <p>PE14: Argumentirati mišljenje kojim se vrednuje škola kao odgojno-obrazovna zajednica učenja (T5.7)</p>

Ishodi učenja podmodula	<p>PSIHOLOGIJA</p> <p>PS1: Uočavati individualne i grupne razlike među učenicima prema nivou kognitivnog, socio-emocionalnog i motoričkog razvoja (T1.3)</p> <p>PS2: Povezati uticaj rodnih, socijalnih, kulturalnih i jezičkih razlika među učenicima na njihovu motivaciju za učenje (T2.5)</p> <p>PS3: Prepoznati individualne i grupne razlike među učenicima prema kognitivnim stilovima i stilovima učenja, interesima i prethodnim znanjima i iskustvima (T3.5)</p> <p>PS4: Analizirati doprinos različitih individualnih učeničkih dispozicija (inteligencija, kreativnost, ličnost) za njihovo školsko postignuće (T3.5)</p> <p>PS5: Objasniti povezanost različitih strategija vrednovanja učeničkih postignuća s uticajem na stilove učenja, pamćenje i motivaciju (T3.6)</p> <p>PS6: Interpretirati roditeljske stilove, njihov uticaj na razvoj učeničkih postignuća, te način njihovog uključivanja u rad škole (T4.3)</p> <p>PS7: Primijeniti naučno-istraživački pristup u pripremi i realizaciji akcijskih istraživanja (T5.8)</p>
	<p>DIDAKTIKA</p> <p>DD1: Izraditi nastavnu pripremu prema nivou kognitivnog, socioemocionalnog i motoričkog razvoja učenika kroz individualizirani pristup (T1.1)</p> <p>DD2: Primijeniti različite metode podučavanja, oblike, nastavne materijale, resurse, izvore znanja u skladu sa postavljenim ishodima učenja usmjerenim na učenika (T1.3)</p> <p>DD3: Argumentirati važnost korištenja razrednog prostora i drugih fizičkih uslova za individualni, grupni ili frontalni rad (T2.1)</p> <p>DD4: Prezentirati inovativne pristupe u pripremi fizičkoga okruženja (T2.1)</p> <p>DD5: Koristiti i usvojiti aktivnosti učenja u svim etapama nastavnog procesa, uvažavajući drugog i drugačijeg (T2.2)</p> <p>DD6: Objasniti osnovne pojmove didaktike kao pedagoške discipline, te njen odnos sa drugim naučnim disciplinama (T3.1)</p> <p>DD7: Koristiti, adaptirati i dizajnirati metode, sredstva i materijale za aktivno učenje i razvijanje 4K kompetencija (T3.4)</p> <p>DD8: Demonstrirati načine uvažavanja ličnosti učenika, te podsticanja samoinicijativnosti, samodjelotvornosti i vještina za samoregulirano učenje na konkretnim primjerima (T3.5)</p> <p>DD9: Koristiti digitalne alate pri primjeni strategija praćenja i vrednovanja učeničkih postignuća (T3.6)</p> <p>DD10: Osmisliti nove kvalitetne načine podrške u radu sa djecom (T5.1)</p> <p>DD11: Primjenjivati digitalne tehnologije u svrhu razvoja sopstvene pedagoške prakse (T5.7)</p>

Preporučene metode podučavanja	<ul style="list-style-type: none"> • Verbalne metode: Predavanje, pripovijedanje i razgovor Rad na tekstu (INSERT, Oluja ideja i sl) Diskusija i rasprava • Vizuelna metoda: Demonstracija Umne mape • Metoda praktičnog rada: Metoda egzemplarnog učenja Metoda programiranog učenja Istraživačka metoda • Metoda učenja po modelu (uzoru) Igre uloga • Projektna nastava
Preporučeni oblici provjere znanja	pismena provjera znanja, usmena provjera znanja, seminarski rad, esej, referat, dnevnik čitanja, portfolio, prezentacija, debata, projektni zadaci, istraživanje

Podmodul metodike nastave sa školskom praksom

Naziv podmodula	Podmodul metodike nastave sa školskom praksom
Preporučeni raspon ECTS bodova	12-36 ECTS
Ciljevi podmodula	<ul style="list-style-type: none"> • postići kod studenata djelotvoran transfer teorijskih znanja iz područja pedagogije i didaktike, odgojno-obrazovnog procesa te odgojno-obrazovnog sistema u praktičnu primjenu na nastavnom predmetu • postići kod studenata primjenu i prakticiranje stavova oko osnovnih principa i vrijednosti odgoja i obrazovanja na nastavi određenog predmeta • kroz praktičan rad s učenicima osposobiti studente da mogu što kvalitetnije izvoditi nastavu određenog predmeta te biti aktivni sudionik odgojno-obrazovnog procesa i član kolektiva odgojno-obrazovnih institucija • upoznati studente sa specifičnostima i izazovima podučavanja određenog predmeta te načinom povezivanja struke predmeta i didaktičko-metodičkih zakonitosti

<p>Ishodi učenja podmodula</p>	<p>M1: Izraditi globalni i operativni plan rada koji osiguravaju povezanost svih elemenata nastavnog plana i programa, te principe aktivnog učenja (T1.1)</p> <p>M2: Izraditi nastavnu pripremu sa svim njenim elementima, u skladu s nastavnim planom i programom, te principima aktivnog učenja (T1.1)</p> <p>M3: Zasnivati planiranje i programiranje na mjerljivim ishodima učenja, uvažavajući razvojne karakteristike učenika (T1.1)</p> <p>M4: Razlikovati didaktičke teorije, načine planiranja i organizacije nastavnoga procesa i strategije praćenja i vrednovanja učeničkoga postignuća u nastavi određenog predmeta (T1.2)</p> <p>M5: Izraditi individualne obrazovne programe, uključujući identifikaciju, razvoj i implementaciju NPP-a (T1.2)</p> <p>M6: Primijeniti načine individualizacije nastavnog procesa prema potrebama svakog učenika (T1.3)</p> <p>M7: Razlikovati efekte primjene različitih strategija, metoda i tehnika podučavanja i vrednovanja (T1.3)</p> <p>M8: Kreirati metode, sredstva i materijale za aktivno učenje i poučavanje u nastavi određenog predmeta (T1.3)</p> <p>M9: Analizirati potrebe učenika u svrhu planiranja inkluzivne nastave, uključujući upotrebu digitalnih tehnologija (T1.3)</p> <p>M10: Pripremati koherentan i progresivan plan i program za predmetno područje s vidljivom međupredmetnom povezanošću u nastavi određenog predmeta (T1.5)</p> <p>M11: Prilagoditi razredni prostor i druge fizičke uslove za individualni, grupni ili frontalni rad u nastavi određenog predmeta (T2.1)</p> <p>M12: Koristiti različite metode i postupke za stvaranje sigurnog okruženja kroz sve faze odgojno-obrazovnog procesa (T2.2)</p> <p>M13: Prezentirati inovativne pristupe u pripremi fizičkog okruženja kroz različite faze odgojno-obrazovnog procesa (T2.2)</p> <p>M14: Uspostaviti jasna očekivanja i pravila u pogledu različitih afiniteta učenika, te načina rada za upravljanje odjeljenjem/grupom (T2.3)</p> <p>M15: Koristiti digitalne tehnologije za razvijanje individualnih mogućnosti učenika (T2.6)</p> <p>M16: Povezati proces podučavanja i nastavne sadržaje sa stečenim znanjem, vještinama i iskustvom učenika (T3.1)</p> <p>M17: Koristiti raspoloživo vrijeme na efikasan način, prilagođavajući dinamiku rada mogućnostima učenika, ciljevima, ishodima učenja i nastavnom sadržaju (T3.2)</p> <p>M18: Argumentirati opću ideju integrisanja određene tematske oblasti/ pripreme/projekta, vodeći računa o horizontalnoj i vertikalnoj korelaciji (T3.3)</p> <p>M19: Podupirati učenike u razvoju samoinicijativnosti, samodjelotvornosti i vještina za samoregulirano učenje (T3.4)</p> <p>M20: Prezentirati načine podsticanja učenika da koriste digitalne tehnologije za rješavanje konkretnih problema (T3.4)</p> <p>M21: Prilagoditi metode podučavanja razvojnim stadijima učenika i njihovim potrebama uz poštivanje principa inkluzivnosti (T3.5)</p> <p>M22: Usklađivati zadatke s mogućnostima i potrebama učenika kroz individualizirani pristup (T3.5)</p> <p>M23: Primijeniti različite strategije praćenja i vrednovanja učeničkih postignuća prilagođenih razvojnoj fazi i mogućnostima učenika u nastavi određenog predmeta (T3.6)</p> <p>M24: Koristiti digitalne tehnologije u pružanju pravovremene i korisne povratne informacije učenicima i roditeljima (T3.6)</p> <p>M25: Primijeniti različite postupke podsticanja porodice na uključivanje u razvoj i učenje djeteta (T4.3)</p> <p>M26: Koristiti resurse zajednice u procesu učenja i podučavanja (T4.5)</p> <p>M27: Prepoznati specifičnosti određene discipline/predmete/područja učenja u odgojno-obrazovnom procesu i životu zajednice (T5.4)</p>
------------------------------------	---

Naziv podmodula	Podmodul metodike nastave sa školskom praksom
Preporučene metode podučavanja	<ul style="list-style-type: none"> • Verbalne metode: Razgovor i diskusija • Vizuelna metoda: Demonstracija • Metoda praktičnog rada: Eksperiment Metoda programiranog učenja Metoda egzemplarnog učenja Istraživačka metoda • Metoda učenja po modelu (uzoru)
Preporučeni oblici provjere znanja	pismena provjera znanja, usmena provjera znanja, seminarski rad, dnevnik čitanja, portfolio, prezentacija, debata, projektni zadaci, praktični zadaci, održavanje nastavnog časa pred kolektivom/učenicima

Podmodul općih kompetencija nastavnika

Naziv podmodula	Podmodul općih kompetencija nastavnika
Preporučeni raspon ECTS bodova	8-16 ECTS
Ciljevi podmodula	<ul style="list-style-type: none"> • postići kod studenata razumijevanje, primjenu i analizu teorijskih znanja potrebnih za praktično djelovanje iz područja digitalnih kompetencija i komunikacijskih vještina • postići kod studenata usvajanje i vrednovanje stavova oko važnosti i uloge IT tehnologije u odgojno-obrazovnom procesu te efikasnih načina komunikacije i saradnje sa svim učesnicima odgojno-obrazovnog procesa • kroz teorijski okvir i njegovu praktičnu primjenu osposobiti studente da mogu što kvalitetnije odgovoriti savremenim izazovima nastavničkog poziva i tako unaprijediti njeno praktično djelovanje u odgojno-obrazovnim institucijama • pripremiti studente za djelotvorno savladavanje zadataka na predmetnim metodikama i praktičnom radu s učenicima

Ishodi učenja podmodula	<p>DIGITALNE KOMPETENCIJE</p> <p>DK1: Analizirati načine upotrebe i koristi digitalne tehnologije u cilju unapređenja nastavnog procesa (T1.3)</p> <p>DK2: Koristiti digitalne tehnologije u organizaciji saradničkog učenja ili zajedničkih učeničkih projekata s ciljem podsticanja učenika na aktivno učenje (T1.3)</p> <p>DK3: Koristiti različite strategije pretraživanja Interneta (T1.4)</p> <p>DK4: Kreirati sopstvene digitalne resurse i modifikovati postojeće u skladu sa potrebama nastavnog procesa (T1.4)</p> <p>DK5: Analizirati potencijalne probleme prilikom rada u digitalnom okruženju (T2.4)</p> <p>DK6: Koristiti različite načine za digitalnu komunikaciju u svrhu unapređenja komunikacije s učenicima (T4.1)</p> <p>DK7: Koristiti digitalne tehnologije za saradnju sa kolegama unutar i izvan svoje obrazovne ustanove (T4.5)</p> <p>DK8: Koristiti digitalne izvore za kontinuirani profesionalni razvoj (T5.1)</p> <p>KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE</p> <p>K1: Demonstrirati vještine komuniciranja u razrednom okruženju (T4.1)</p> <p>K2: Primijeniti standardno-jezičke norme na pravopisnom, govornom, gramatičkom, leksičkom i stilističkom nivou (T4.1)</p> <p>K3: Demonstrirati vještine reagiranja u kriznim situacijama (T4.1)</p> <p>K4: Identificirati ulogu jezika i kulture izražavanja u međuljudskim i društvenim procesima (T4.2)</p> <p>K5: Objasniti uticaj pojedinca na ozračje u skupini i važnost međuljudskih odnosa u razrednom okruženju (T4.2)</p> <p>K6: Komunicirati u profesionalnom okruženju i koristiti povratne informacije za unapređenje vlastitog rada (T4.4)</p> <p>K7: Demonstrirati načine kvalitetne komunikacije između porodice, lokalne zajednice i škole (T4.5)</p> <p>K8: Prezentirati načine saradnje sa različitim institucijama, ustanovama, agencijama, privrednim društvima, organizacijama i stručnjacima u zajednici (T4.5)</p> <p>K9: Demonstrirati djelotvornu saradnju s drugim kolegama i zainteresiranim stranama (T5.2)</p>
Preporučene metode podučavanja	<ul style="list-style-type: none"> • Verbalne metode: Razgovor i diskusija • Vizuelna metoda: Demonstracija • Metoda praktičnog rada: Eksperiment Metoda programiranog učenja Metoda egzemplarnog učenja Istraživačka metoda • Metoda učenja po modelu (uzoru)
Preporučeni oblici provjere znanja	pismena provjera znanja, usmena provjera znanja, seminarski rad, dnevnik čitanja, portfolio, prezentacija, debata, projektni zadaci, praktični zadaci

PRILOG: MATRICA TEMELJNIH KOMPETENCIJA I ISHODA UČENJA STANDARDA KVALIFIKACIJE NASTAVNIKA

	T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T2.6	T3.1	T3.2	T3.3	T3.4	T3.5	T3.6	T4.1	T4.2	T4.3	T4.4	T4.5	T5.1	T5.2	T5.3	T5.4	T5.5	T5.6	T5.7	T5.8	
PE1																															
PE2		X																													
PE3								X																							
PE4									X																						
PE5										X																					
PE6																X							X								
PE7																							X								
PE8																								X							
PE9																									X						
PE10																									X						
PE11																										X					
PE12																											X				
PE13																												X			
PE14																												X			
PS1			X																												
PS2										X																					
PS3																															
PS4																X															
PS5																X															
PS6																		X													
PS7																															X
DD1	X																														
DD2			X																												
DD3						X																									
DD4						X																									
DD5							X																								
DD6												X																			
DD7																X															
DD8																X															
DD9																	X														
DD10																								X							
DD11																															
M1	X																														
M2	X																														
M3	X																														
M4		X																													
M5		X																													
M6			X																												
M7			X																												
M8			X																												
M9			X																												
M10				X																											
M11					X																										
M12						X																									
M13							X																								
M14								X																							
M15									X																						
M16										X																					
M17											X																				
M18												X																			
M19													X																		
M20														X																	
M21															X																
M22																X															
M23																	X														
M24																		X													
M25																			X												
M26																				X											
M27																					X										
DK1			X																												
DK2			X																												
DK3				X																											
DK4				X																											
DK5								X																							
DK6																		X													
DK7																			X					X							
DK8																				X				X							
K1																			X												
K2																			X												
K3																			X												
K4																				X											
K5																				X											
K6																					X										
K7																						X									
K8																							X								
K9																								X							

